

01 Les rondalles

→ Objectius

- Conèixer els continguts de les rondalles quant als valors i estereotips sexistes que transmeten a través del personatges.
- Analitzar i donar una visió crítica de les rondalles a través del llenguatge que utilitzen.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén que l'alumnat conegui i identifiqui altres instruments de transmissió d'estereotips, de valors i d'educació sexista dins la nostra societat.

Les rondalles han perdurat fins avui com a instrument de transmissió de cultura, que els padrins contaven als néts.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà una sèrie de fragments de diferents rondalles, que l'alumnat haurà d'analitzar.
- El professor o la professora per realitzar l'anàlisi dividirà la classe en grups de vuit alumnes i cada grup serà responsable de l'anàlisi d'un fragment.
- Cada grup tindrà unes preguntes que haurà de contestar per fer l'anàlisi.
- Una vegada acabada la tasca, cada grup exposarà la seva anàlisi i entre tota la classe se n'extraurà la conclusió.

Les preguntes que el professor o la professora donarà a l'alumnat són: Quin és el/la protagonista? Com es descriu? Quin llenguatge s'empra dins la rondalla? És un llenguatge sexista? Quines paraules o conceptes signifiquen discriminació? Quins altres personatges hi surten? Quines diferències trobau entre els diferents fragments de les rondalles?

En el primer cicle d'educació primària, el professor o la professora podrà treballar, si cal, una rondalla sençera. La rondalla proposada és *El príncep corb*. Aquesta rondalla es treballarà de forma oral i mitjançant un dibuix.

Recursos bibliogràfics

ALCOVER, M. A. (1960). *Rondalles mallorquines d'en Jordi d'es Recó*. Palma: Gràfiques Miramar.

MASSIP, J.; MARTÍNEZ, C. (2002). *El malson de la Ventafocs: Apunts per despertar i sortir del conte*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

RODRÍGUEZ FERNÁNDEZ, C. (2004). *La transmisión de los papeles de género tradicionales a través del cuento de hadas*.

TURÍN, A. (1995). *Los cuentos siguen contando... algunas reflexiones sobre los estereotipos*. Madrid: Horas y Horas.

Webs

<http://www.rondalles.uib.es>

En el cercador d'aquesta pàgina, i posant-hi les paraules clau "violència de gènere", podreu trobar altres rondalles, a més de les treballades a classe.

En la nostra societat hi ha diversos instruments de transmissió d'estereotips sexistes. Un d'aquests instruments són els contes i les rondalles, en què trobam escenes o fragments que ens demostren violència cap a la dona.

Les rondalles mallorquines foren escrites per un senyor que s'anomenava Jordi des Racó; sabeu qui era?

El seu nom vertader era mossèn Antoni Maria Alcover. Fou una persona que es va dedicar a recollir de boca en boca les històries de molta de gent del seu temps. Les rondalles són, per tant, un instrument de transmissió de valors i de cultura. Però tu creus que transmeten certs valors sexistes? Tot seguit ho esbrinarem.

1. Formau grups de vuit persones. Cada grup ha de llegir amb atenció un fragment d'una rondalla mallorquina i l'ha d'analitzar per tal de poder contestar després una sèrie de preguntes que trobareu a continuació.

1 *D'amagat va fer una caixa de mida de sa senyora. An aquesta li dóna dormisons. Quan la té ben adormida, d'amagat de tothom la posa dins aquella caixa, la tanca amb clau, crida un patró, li dóna una grapada de monedes d'or perquè se'n duga aquella caixa; i, en esser a's mig de mar, que la hi tirin i no se'n resi pus.*

Una al-lota de pèl arreixinat. Tom XI

2 *El rei ja n'estava cansat, de tanta mascleria, i arribà a dir:
-Si torna esser nin, trec ets uis a sa mare, i la pared! No se n'escapa!
Què me'n direu? Ell ho va esser un ninet ben gros i ben sà, i an es bateig li posen nom Bernadet. El rei no en va taiar pus: treu ets uis a la reina i la parda amb s'infant, i ja no en cantaren pus galls ni galines.*

S'infant que feia vuit. Tom VI

3 *Sa Beneita hi allargà es coll: va fer d'amagat es dos bolics de roba i n'aglapí un bon grapat, de dobles de vint a son paret, qui estava tot baves amb aquella fia, i li confiava totes ses claus [...].*

*D'es cap d'una estona, ell diu:
-Bona lluna fa per anar sa cussa darrera es ca.
Aquesta vegada li caigué més avall a ella tal sortida, i pensa amb ella mateixa: -Bona l'he feta, fugir amb aquest! Si ara ja me tracta de cussa, Què farà més envant, en esser casats? [...].*

Una al-lota que en va sebre. Tom XIV

4 *[...] se casen, se fan ses noces, i a jeure manca gent!
Tot d'una que na Joana se veu tota sola dins sa cambra el Príncep Corb, ja l'anava a agafar per ses cames: però ell tornà aquell mateix bell jove que li era sortit a ca-seva, i ja li diu tot rabiós:
-Gran polisona! ¿El Príncep Corb materies, ara que t'hi ets casada?
-Encara que no et coneixia! No et vull matar, no, ja! Diu ella: i s'hi aborda per donar-li un abraç.
-Ah, no! Diu ell. Tu volies matar el Príncep Corb per casar-te amb un altre, i jo t'assegur que no t'hi casaràs!
I ja l'embotona p'es coll, i amb una estreta l'estrangola, i la deixa estesa en terra. Ni cap coça, que no tirà!*

El príncep corb. Tom XIV

5 *[...] Com el rei Tortuga sentí tals comandacions, se posà fet un Nero contra N'Elionoreta. No hi hagué paraula lletja que no li digués ni flastomia que no li tiràs, i l'engigà a crits de dins sa cambra, dient-li:
-Fuig de davant mi, i en tots es dies de sa teua vida no et tornes presentar davant mi. Tu sabràs jo qui som! Jo t'ho assegur!
[...] El rei Tortuga va pensar set dies quina l'havia de fer a N'Elionoreta; i es dia que feia vuit, crida N'Amet i li diu:
-Agafa N'Elionoreta, mena-la-t'en dins un bosc, taia-li es cap i es coll, i de sa seua sang umpl una redoma, i du-la-me plena i la me beuré. Si, me'n vull assaciar, de sa sang d'aqueixa gran polissona, que no m'ha volgut per marit.*

Es Mèl-loro Rosso. Tom VIII

Contesta aquestes preguntes:

- Quin és el títol de la rondalla?
.....
 - En el fragment que has analitzat, hi ha signes de violència? Assenyala'ls en el text.
 - Contra qui es produeix la violència?
.....
.....
 - Quins sentiments/amenaces creus que sent la dona en aquesta situació?
.....
.....
.....
 - Quins altres personatges hi surten?
.....
.....
.....
 - Quin llenguatge s'empra dins la rondalla?
 Llenguatge sexista Llenguatge no sexista
 - Quines frases o paraules creus que defineixen aquest llenguatge sexista? Quines paraules o quins conceptes signifiquen discriminació?
.....
.....
.....
.....
- 2. Ara, debatrem entre tots les qüestions següents per extreure'n una conclusió final.**
- En cada un d'aquests fragments, és l'home o la dona qui sempre en surt perdent? Per què? Si en Jordi des Racó recollís les històries contades de boca en boca de la gent d'avui, creis que apareixerien en les seves rondalles un llenguatge i uns estereotips sexistes?
.....
.....
.....
.....

02 La imatge de la dona en la pintura

→ Objectius

- Identificar els diferents rols de la dona a través de la pintura.
- Reconèixer i analitzar els diferents estereotips de la dona a través del temps cronològic.

→ Informació i orientacions

Mitjançant les arts plàstiques, la figura de la dona ha estat valorada i/o menyspreada a través dels rols i dels estereotips que la societat ha anat configurant.

Aquesta activitat pretén que, a través de la pintura, l'alumnat sàpiga valorar, analitzar i criticar la figura i el paper de la dona a través dels segles i dels autors i les autores dels quadres.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà una sèrie de quadres de diferents pintors o pintores en que hi ha la dona representada.
- L'alumnat haurà d'analitzar i descriure les pintures mitjançant una sèrie de qüestions. Aquestes són: Quin paper té assignat la figura de la dona en cada quadre? Quins rols i estereotips es demostren? Com veu l'autor o l'autora la figura de la dona? Com la pintaries tu? Per què?
- Finalment, hauran d'elaborar i pintar un quadre en què la figura de la dona no es vegi representada amb els rols i els estereotips amb què la societat l'ha definida.

Els quadres són els següents:

Tiziano, *Adam i Eva*, 1550. Museu del Prado, Madrid.

Eugène Delacroix, *La libertad guiando al pueblo*, 1830. Museu del Louvre, París.

Frida Kalho, *Yo y mis pericos*, 1941.

Ingres, *El baño turco*, 1862. Museu del Louvre, París.

Bartolomé Esteban de Murillo, *Virgen de la servilleta*, 1665. Museo de las Bellas Artes, Sevilla.

Francisco de Goya, *La maja desnuda*, 1800. Museu del Prado, Madrid.

Pòsters

Dones. Toni Vidal. Institut Balear de la Dona. 2002.
5 compositores contemporànies. Institut Balear de la Dona. 2004.

Dones fotografien dones. Primer Concurs fotogràfic. Institut Balear de la Dona. 2001.

Dones fotografien dones. Segon Concurs fotogràfic. Institut Balear de la Dona. 2002.

Dones fotografien dones. Tercer Concurs fotogràfic. Institut Balear de la Dona. 2003.

Dones fotografien dones. Quart Concurs fotogràfic. Institut Balear de la Dona. 2004.

Dones fotografien dones. Cinquè Concurs fotogràfic. Institut Balear de la Dona. 2005.

Recursos bibliogràfics

AD. (1995). *20 Mujeres Artistas*. Madrid: Dirección General de la Mujer de la Comunidad de Madrid.

AD. (2003). *Història de les dones als Països Catalans al segle XX*. València: El Temps.

CLOT, M. (2000). *Pintan Mujeres. Agua y aceite*. Castilla y León: Junta Castilla y León.

GOMBRICH, E.H. (1995). *Historia del arte*. Madrid: Debate.

MAYAYO, P. (2003). *Historias de mujeres, historias del arte*. Madrid: Cátedra.

SERRANO DE HARO, A. (2000). *Mujeres en el arte*. Barcelona: Plaza y Janés.

Vídeos

DEPARTAMENTO DE LA MUJER DE UGT DE GRAN CANARIA. (1992). *Mujeres en el arte*. [VHS. Vídeo. Gran Canària.]

La pintura és una eina de transmissió de la cultura. En aquesta activitat veurem amb quina imatge ha estat representada la dona al llarg de la història de la pintura.

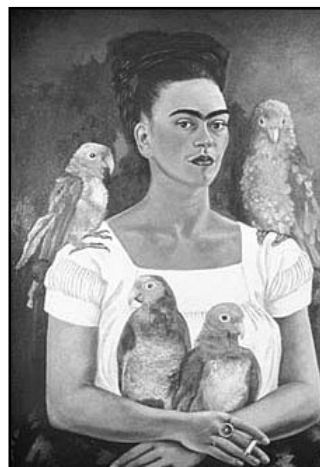
1. Et presentam diverses pintures en què el personatge principal és la dona. Fixa't molt bé en tots els detalls.

Francisco de Goya, *La maja desnuda*, 1800. Museu del Prado, Madrid.

Eugene Delacroix, *La libertad guiando al pueblo*, 1830. Museu del Louvre, París.

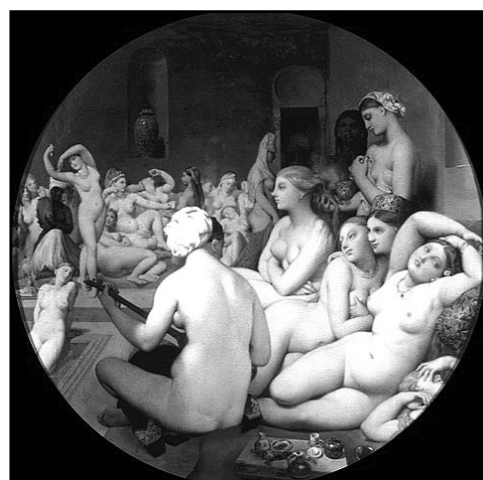
Frida Kahlo, *Yo y mis pericos*, 1941.

Murillo, *Virgen de la servilleta*, 1665. Museo de las Bellas Artes, Sevilla.

Tiziano, *Adam i Eva*, 1550. Museu del Prado, Madrid.

Ingres, *El Baño Turco*, 1862. Museu del Louvre, París.

A continuació, i observant sempre cada una d'aquestes pintures, contesta les preguntes següents:

• Amb quina d'aquestes característiques associaries aquestes imatges de la dona:

- Dona mare
- Dona com a pecat
- Dona lluitadora
- Cànon de bellesa
- Divertiment
- Objecte d'art
- Altres

• Quin paper té assignat la figura de la dona en cada quadre?

.....
.....

• Quins estereotips es demostren?

.....
.....

• Una vegada vistes aquestes pintures, quines diferències hi trobes entre cada una?

.....
.....

• A la fitxa tens un quadre en blanc perquè tu siguis el pintor. Com pintaries la dona d'avui en dia? Per què?

.....
.....

• Fes una recerca, amb l'ajuda del professor o la professora, d'altres quadres al llarg de la història.

.....
.....

2. Debateu entre tots aquesta pregunta:

• Creis que els estereotips que heu trobat a les pintures d'aquestes dones es troben reflectits en la dona d'avui en dia? Per què?

.....
.....

.....
.....

Per acabar...

Reflexionau entre tota la classe, i amb l'ajuda del mestre o la mestra, sobre la frase següent:

LA PINTURA ÉS UNA FONT D'EXPRESSIONÓ DEL ROL DE LA DONA.

03 Jocs populars

→ Objectius

- Identificar i diferenciar els jocs populars respecte dels que hi ha actualment entre jocs per a nins i jocs per a nines.
- Fomentar l'actitud crítica enfront del sexisme a l'hora d'elegir un joc o una joguina per divertir-se.
- Desenvolupar la creativitat i la cooperació entre els nins i nines mitjançant el joc.

→ Informació i orientacions

Els jocs evolucionen a mesura que es produeixen canvis dins la nostra societat tant en l'àmbit social com en l'escolar, el familiar...

Mitjançant els jocs, els nins i nines ens revelen la forma de ser i la manera de relacionar-se amb els altres.

Es pretén fer una reflexió sobre els jocs que actualment es juguen a les escoles i rompre la dicotomia de jocs per a nins i jocs per a nines.

Pautes que s'han de seguir:

El professor o la professora donarà a l'alumnat una graella perquè hi anotin a quins jocs juguen i qui pot jugar a aquests jocs, amb la finalitat que siguin conscients de la discriminació de sexes en el joc i dels jocs que es podrien jugar d'una manera més cooperativa.

Una vegada emplenada la graella, el professor o la professora i l'alumnat respondran una sèrie de preguntes per arribar a la conclusió. Aquestes qüestions són: A quins dels jocs populars podrien jugar nins i nines? Per què creus que en el temps dels teus pares ja hi havia jocs per a nins i jocs per a nines? Quins d'aquests jocs populars podrien ser de cooperació? Per què? En els jocs que es juguen ara a l'escola, hi ha diferenciació entre sexes? Per què? Quina diferència veus entre els jocs que jugaven els teus pares i els jocs que jugues tu? Conta a quants de jocs jugaven les nines i a quants jugaven els nins en les dues graelles. Al llarg dels anys ha canviat res? Per què? Seríem capaços de jugar a tots els jocs, nins i nines? Per què? Per què discriminam les nines quan volen jugar a "jocs de nins" si som capaços de jugar a qualsevol cosa tots junts?

Aquesta activitat es podria completar fent una sessió en què jugassin nins i nines a tots aquests jocs, primer fent grups separats per sexes i després, grups mixtes, i treballant, com a activitat final, com s'han sentit en un joc i en l'altre.

EL JOC ÉS UN MITJÀ DE RELACIÓ, NO DE DISCRIMINACIÓ.

Recursos bibliogràfics

AD. (2000). *A jugar que de todo aprenderás*. Junta de Andalucía, Consejería de la Presidencia, Instituto Andaluz de la Mujer.

BORJA I SOLÉ, M; FORTUNY I GRAS, M. (1993). *El sexisme a les joguines, Dona i Societat*. Estudis 3. Barcelona: Institut Català de la Dona.

INSTITUT CATALÀ DE LA DONA. (2003). *Jocs per a la igualtat*. Barcelona. Institut Català de la Dona.

POU, A. (1989). *Jocs Populars*. Palma: Moll.

SANS, J. (2000). *Recull de juguetes artesanals de les Illes Balears*. Palma: Universitat de les Illes Balears.

Vídeos

INSTITUTO DE LA MUJER. (1993). *Decide tus juguetes. ¡Compartir es divertido!* 1993. [20 min. VHS. Vídeos. Instituto de la Mujer.]

INSTITUTO DE LA MUJER. *Rosa y Azul*. [26 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

MEDUSA. *De tú a tú*. [14 min. VHS. Vídeo.]

A quins jocs jugues? Juguem...

1. Escribeu en aquesta graella els diferents jocs a què jugues durant el temps del pati, a l'aula, al carrer..., i digues si en aquests jocs hi juguen només els nins, només les nines o si hi pot jugar tothom.

JOC A QUÈ JUGUES	JOC JUGAT PELS NINS	JOC JUGAT PER LES NINES	JOC A QUÈ TOTHOM POT JUGAR
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐

2. Ara, contesta aquestes preguntes:

En la graella que has omplert, hi ha més jocs per a nins i jocs per a nines que jocs a què puguin jugar nins i nines plegats? Al llarg dels anys ha canviat res? Per què?

.....
.....
.....

En els jocs que jugau a l'escola, hi ha diferenciació entre sexes? Per què?

.....
.....
.....

Per què creus que en el temps dels teus pares ja hi havia jocs per a nins i jocs per a nines?

.....
.....
.....

Creis que seríem capaços de jugar a tots els jocs, nins i nines?

.....
.....
.....

Per què discriminam les nines quan volen jugar a "jocs de nins", o a la inversa, si tots i totes som capaços de jugar a qualsevol cosa tots plegats?

.....
.....
.....

Per acabar...

3. Comentau entre tots les vostres respostes per tal d'extreure'n una conclusió final.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

04 Amb quina joguina pots jugar?

→ Objectius

- Fomentar una actitud crítica enfront de la competitivitat, la violència, el sexisme i la desigualtat que transmeten els jocs i les joguines per a nins i els jocs i les joguines per a nines.
- Valorar els jocs i les joguines que desenvolupen actituds i comportaments de cooperació.
- Contribuir a l'enriquiment de les capacitats i de les habilitats de l'alumnat eradicant la visió tradicional de "joguines per a nins" i "joguines per a nines".

→ Informació i orientacions

El joc té una important funció educativa. Hem de tenir en compte que principalment el joc simbòlic ens ajuda a adquirir coneixements i habilitats que es desenvoluparan en el futur.

El joc és una activitat que estimula, desenvolupa i fomenta la imaginació, la creativitat i la cooperació en els infants. Seguint els estereotips de gènere, s'han fabricat jocs i joguines per a nins i d'altres per a nines, i això ha fet que es fomentin i reproduïxin aquests estereotips a l'hora de jugar.

Aquesta activitat pretén donar una alternativa als jocs i a les joguines sexistes.

Pautes que s'han de seguir:

- El professorat donarà a triar entre dues joguines.
- Després d'haver elegit la joguina o el joc, els infants explicaran els motius de l'elecció.
- Seguidament, l'alumnat haurà de contestar unes preguntes donades pel professorat.
- Finalment, tot el grup classe, amb l'ajuda del professor o la professora, haurà d'arribar a la mateixa conclusió.

ENS HO PASSAM MILLOR SI JUGAM TOTS I TOTES JUNTS.

Recursos bibliogràfics

AD. (2000). *A jugar... que de todo aprenderás*. Junta de Andalucía, Consejería de la Presidencia, Instituto Andaluz de la Mujer.

BORJA I SOLÉ, M; FORTUNY I GRAS, M. (1993). *El sexisme a les joguines*. Dona i Societat. Estudi 3. Barcelona: Institut Català de la Dona.

INSTITUT CATALÀ DE LA DONA. (2003). *Jocs per a la igualtat*. Barcelona: Institut Català de la Dona.

INSTITUT CATALÀ DE LA DONA. (2002). *Els jocs d'ordinador. Per a nens o per a nenes?* Barcelona: Institut Català de la Dona.

Webs

<http://www.mtas.es/mujer/publiedu/>

Vídeo sobre joguines, identitat individual i coeducació.

Vídeos

INSTITUTO DE LA MUJER. (1993). *Decide tus juguetes: compartir es divertido*. [15 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

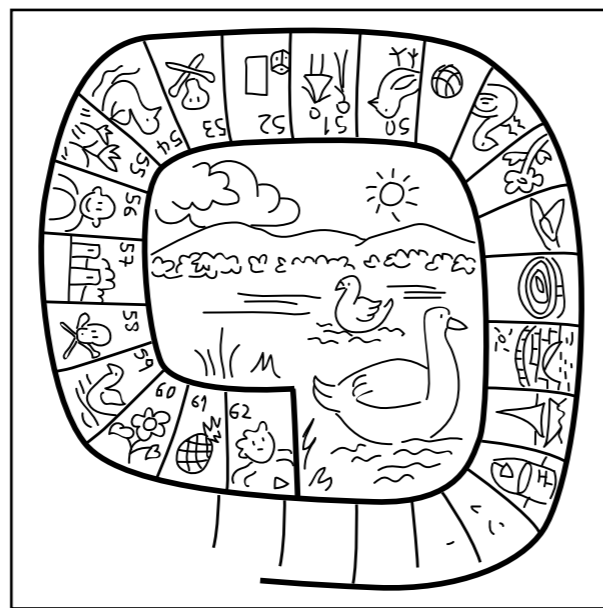
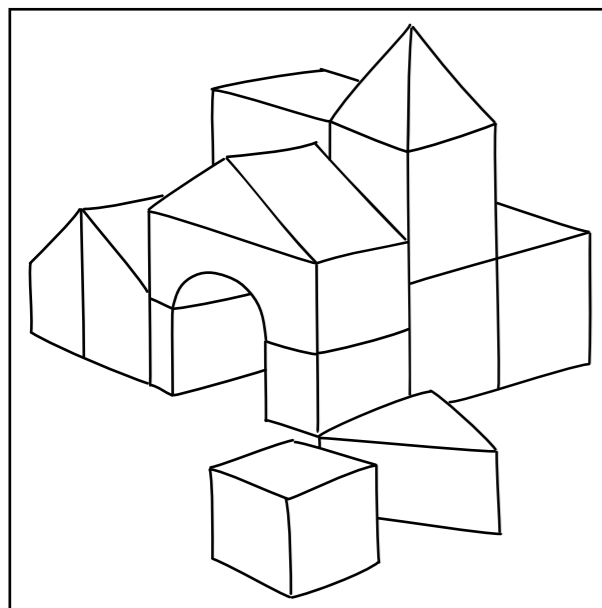
INSTITUTO DE LA MUJER. *La publicidad y las niñas*. [20 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

SENDÓN, VICTORIA. (1989). *Del azul al rosa*. [20 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

Quina joguina vols?

1. Quina joguina triaries per jugar?

• Per què has elegit aquesta joguina?

- M'AGRADA
- ÉS DIVERTIDA
- ÉS UNA JOGUINA DE NINS
- ÉS UNA JOGUINA DE NINES
- ALTRES

• Jugaries amb l'altra joguina que no has triat?

- SÍ
- NO

• Amb les joguines que hi ha aquí representades, hi poden jugar nins i nines?

- SÍ
- NO

• Hi ha joguines amb què només puguin jugar nins?

.....

.....

.....

• I només nines?

.....

.....

.....

• Per què creus que hi ha joguines que ens diferencien?

.....

.....

.....

A la teva classe:

• Quin tipus de jocs i joguines teniu?

.....

.....

.....

• Quins soleu emprar més? Per què?

.....

.....

.....

• Si els nins i les nines som iguals, per què hi ha joguines que ens distingeixen?

.....

.....

.....

Reflexionem... Discussiu en grup

2. Després d'haver fet aquesta activitat, a quina conclusió heu arribat?

.....

.....

.....

.....

.....

05 Què vols ser de gran?

→ Objectius

- Conscienciar que l'home i la dona poden desenvolupar qualsevol treball sense diferenciar rols de gènere.
- Acceptar la igualtat dins el món laboral.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén donar informació sobre el treball i el rol de gènere a què es dona cabuda dins la nostra societat.

La dona abans no podia accedir a segons quins llocs de treball, però, a mesura que avança la societat, veim que les dones tenen més presència en diferents àmbits professionals. Però encara falta molt de camí per arribar a la igualtat.

Pautes que s'han de seguir:

- Es donaran dues llistes de professions: una per als nins (típiques del rol femení) i l'altra per a les nines (típiques del rol masculí).
- L'alumnat haurà d'eleger tres professions que els agradaria exercir quan siguin grans.
- Una vegada feta l'elecció, el professor o la professora donarà unes qüestions per analitzar la tria. Per enriquir l'anàlisi els nins defensaran l'elecció, amb la rèplica de les companyes, i després es farà a l'inrevés.
- Les qüestions que s'han de respondre són: Quines professions han triat més els nins? Quines professions han triat més les nines? Quines professions hauríeu triat? Creis que podríeu ser capaços de realitzar totes les professions dels llistats? Per què?

LES PROFESSIONS NO ENTENEN DE SEXE.

Recursos bibliogràfics

AD. (1984). *Roles femeninos, roles masculinos. ¿Ruptura o continuidad?* Navarra: Instituto de Promoción de Estudios Sociales.

ALCALÁ CORTIJO, P. (1998). *Hacia una orientación profesional no sexista*. Navarra: Gobierno de Navarra, Departamento de Educación y Cultura.

ESCARDUBUL, C.; OTERO, M. (1995). *Programa d'igualtat d'oportunitats noies i nois a l'escola*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut Català de la Dona.

INSTITUTO DE LA MUJER. *Las profesiones no tienen sexo*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 2. Madrid: Instituto de la Mujer.

INSTITUTO NAVARRO DE LA MUJER. (2002). *Educación en igualdad para la igualdad*. Navarra: Gobierno de Navarra.

LÓPEZ ARMINIO, M. J. (1993). *Elegir una profesión en igualdad*. Material didáctico de orientación profesional no sexista. Papeles de Trabajo, núm. 2. Junta de Andalucía, Instituto Andaluz de la Mujer.

MAÑERU MÉNDEZ, A.; RUBIO HERRAEZ, E. (1992). *Educación para la igualdad de oportunidades de ambos sexos*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

Vídeos

FONDO SOCIAL EUROPEO. *Descubre otras profesiones*. [VHS. Vídeo. Fondo Social Europeo Now.]

INSTITUTO CANARIO DE LA MUJER. *Sorkunde y las profesiones. ¿Tienen sexo?* [VHS. Vídeo. Instituto Canario de la Mujer.]

SENDÓN, VICTORIA. (1989). *Tú, también puedes elegir*. [24 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

1. Amb aquesta activitat volem que us adoneu que el que vulgueu fer de grans depèn de la vostra creació, no del sexe al qual pertanyeu.

En petit grup, completeu aquest llistat posant al costat del dibuix el nom d'algun home o d'alguna dona que conegueu que tengui aquesta professió.

● LLISTA DE PROFESSIONS PER A NINS

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

● LLISTA DE PROFESSIONS PER A NINES

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

Home

Dona

2. Ara, tria tu de la llista que et pertoqui les tres professions que t'agraden més. Posa una creu al costat de les que has triat.

Posem-ho en comú...

3. Una vegada que tothom ha triat les professions que li agradaria exercir de gran, contestau entre tots aquestes preguntes:

• Quines professions han triat més els nins?

.....

.....

.....

• Quines professions han triat més les nines?

.....

.....

.....

• Quina ha estat la teva primera reacció davant la llista? Per què?

.....

.....

.....

• Creis que podríeu ser capaços de realitzar totes les professions de les llistes? Per què?

.....

.....

.....

4. Comentau amb el professor o la professora i amb tots els vostres companys i companyes la frase següent:

LES PROFESSIONS NO ENTENEN DE SEXE.

Anotau les conclusions a què arribeu.

.....

.....

.....

.....

06 Qui anuncia què?

→ Objectius

- Adquirir consciència de la influència i del poder de les imatges com a transmissors de models i d'estereotips de gènere.

→ Informació i orientacions

El llenguatge és un dels elements per on es perpetuen i es mostren d'una manera més o menys clara els valors i les ideologies presents en la societat. És un instrument de comunicació i té un paper fonamental dins la comunicació.

A través del llenguatge, també afirmam el nostre comportament. Aquest llenguatge es manifesta també en la publicitat, carregada de valors i de creences de la cultura en què vivim. Per tant, un dels espais on trobam una discriminació sexual, que serveix d'instrument de transmissió i de perpetuació de valors sexistes, és el llenguatge publicitari.

Aquesta activitat pretén mostrar i analitzar el llenguatge dins la publicitat. Aquest llenguatge pot ser implícit i explícit, segons el producte que s'anuncia.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora durà a classe una sèrie de revistes i les repartirà entre l'alumnat, que estarà dividit en grups de vuit infants.
- Una vegada repartides, l'alumnat retallarà tots els anuncis publicitaris que després haurà d'analitzar.
- L'alumnat tindrà un full dividit en dues columnes (anuncis fets per a les dones i anuncis fets per als homes), que aniran emplenant.
- El professor o la professora donarà una sèrie de qüestions que l'alumnat haurà de contestar per fer l'anàlisi. Aquestes són: Què et suggereixen aquests anuncis? Quin sexe surt més als anuncis? Què anuncia? Què anuncia l'altre sexe? Quins productes podrien anunciar tots dos? Tots els anuncis, a través d'un llenguatge que pot ser explícit o implícit, volen comunicar a la societat el producte o productes que venen; per tant, quin llenguatge és utilitzat per emmarcar la dona dins la publicitat?
- Per acabar l'activitat, podeu recollir els anuncis no sexistes que ha analitzat l'alumnat i penjar-los en un plafó dins l'aula o al passadís, acompanyant-los amb les conclusions a què ha arribat el grup classe.

Recursos bibliogràfics

AD. (1993). *La mujer y la publicidad. Propuesta didáctica de transversales para ESO*. Salamanca: MEC, Dirección Provincial de Salamanca, Unidad de Programas Educativos.

AD. (1997). *Mira de quién hablas. Propuestas didácticas para una comunicación no sexista*. Ayuntamiento de Alcobendas.

AD. (2003). *Nombra. La representación del femenino y masculino en el lenguaje*. Madrid: Instituto de la Mujer.

AD. (1988). *Recomendaciones para un uso no sexista de la lengua*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia. [Text bilingüe castellà-català.]

AD. (1992). *Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge*. Barcelona: Servei de Llengües i Documents, Centre UNESCO de Catalunya.

AD. (2000). *Códigos éticos de publicidad y marketing*. Barcelona: Ariel.

AD. (2003). *Propuestas para evitar el sexismo en lo anuncios. Jornadas para profesionales de la publicidad*. Instituto Canario de la Mujer.

INSTITUT BALEAR DE LA DONA. (2001). *Llenguatge no sexista. La comunicació: un recurs per a la igualtat*. Palma: Institut Balear de la Dona, Conselleria d'Educació i Cultura.

INSTITUT BALEAR DE LA DONA. (2004). *Pacte sobre la violència contra la dona. Decàleg per al tractament informatiu dels maltractaments en l'entorn familiar*. Palma: Institut Balear de la Dona.

INSTITUTO DE LA MUJER. (1998). *Observatorio de la publicidad. Informe denuncias recogidas año 1997*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Instituto de la Mujer.

INSTITUTO DE LA MUJER. (2000). *Imágenes de las mujeres en los medios de comunicación*. Madrid: Instituto de la Mujer. [Fora de col·lecció]

LAVIÑA, C.; MEJÍA, P. (2000). *Dime cómo hablas y te diré cómo piensas*. Madrid: Federación de Mujeres Progresistas.

PANADERO FERNÁNDEZ, B. (2002). *Los estereotipos en la publicidad*. Zaragoza: Gobierno de Aragón.

SANTANER PONS, N. (1999). *Canviem el llenguatge*. Palma: Govern balear, Comissió Interdepartamental de la Dona.

SANTANER PONS, N. (2001). *Proposta per sensibilitzar dins l'aula: el llenguatge i la imatge com a mitjans de discriminació*. Palma: Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

SELVA, M.; SOLÀ, A. (2003). *La violencia contra las mujeres en los medios de comunicación. Materiales didácticos para formación permanente*. Instituto Canario de la Mujer, Fondo Social Europeo.

STEI-i. (2001). *Proposta per sensibilitzar dins l'aula: el llenguatge i la imatge com a mitjans de discriminació*. Palma: STEI, Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

Webs

<http://www.ibdona.caib.es>

Vídeos

DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE MÁLAGA. (2002). *Sexismo en la tele*. [VHS. Vídeo. Servicio Provincial de la Mujer, Diputación Provincial de Málaga.]

INSTITUTO ANDALUZ DE LA MUJER. (2003). *El análisis de la publicidad. Orientaciones para una lectura crítica (infancia)*. [VHS. Vídeo. Instituto Andaluz de la Mujer.]

INSTITUTO DE LA MUJER. (1986-2003). *Anuncios en televisión*. [18 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer]

INSTITUTO DE LA MUJER. *La publicidad y las niñas*. [20 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

KOLTER, JAMES. (1986). *Mujer y publicidad en la televisión*. [9 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

MEDUSA. *De tú a tú*. [14 min. VHS. Vídeo.]

PEÑA-MARÍN, C.; BELMONTE, C. (1990). *La mujer en la publicidad*. [24 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

Recursos materials

– Revistes

Esbrinem qui anuncia què...

1. Per veure quin és el paper que la publicitat assigna als homes i a les dones, us proposam fer una recerca dins les revistes que el professor o la professora us donarà. Per fer aquesta activitat, podeu treballar en grup.

Aquí teniu aquesta graella per emplenar-la amb els retalls d'anuncis que heu trobat.

ANUNCIS FETS PER A LES DONES Quins productes ofereixen?	ANUNCIS FETS PER ALS HOMES Quins productes ofereixen?
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Ara respon les preguntes següents:

- Quants d'anuncis has trobat en total?
.....
- Quin sexe surt més en els anuncis?
.....
- Quants d'anuncis anuncien homes i dones?
.....
- Quins productes anuncien les dones?
.....
- I els homes?
.....
- Quins productes podrien anunciar tots dos?
.....
- Què et suggereixen aquests anuncis? Per què creus que en la publicitat s'empra tant la figura de la dona i no tant la del home?
.....

Debatem...

3. Després d'haver conegut qui anuncia què, cada grup exposa al grup classe la informació que ha obtingut després de fer aquesta activitat, per tal que entre tots arribem a una conclusió final.
.....

07 Què pots fer tu a casa?

→ Objectius

- Valorar positivament la coeducació i la igualtat en les tasques domèstiques.
- Desenvolupar hàbits de col·laboració, de participació i de cooperació, i rebutjar, d'aquesta manera, el sexisme.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén que les tasques domèstiques no s'identifiquin amb la imatge de la dona, ja que tots els membres de la família tenen la mateixa capacitat per fer-les.

Amb les activitats d'aquesta fitxa es vol fomentar la igualtat en les tasques de casa entre ambdós sexes.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà un gràfic que els nins i nines ompliran mitjançant l'observació dels seus pares i mares, germans, padrins i ells mateixos.
- Una vegada donat el gràfic, se'ls explicarà la metodologia per emplenar-lo.
- Després, hauran d'analitzar aquestes tasques i la persona que les desenvolupa més sovint.
- El professor o la professora donarà una sèrie de qüestions amb l'objectiu de reflexionar sobre els resultats obtinguts.

Aquestes qüestions són: Quines tasques fa la mare? Quines fa el pare? Quines tasques fa el teu germà? I la teva germana? Quina diferència hi ha entre les que fa el teu germà i la teva germana? Quines tasques fa el teu padrí? I la teva padrina? Quina diferència hi ha entre les que fa el teu padrí i la teva padrina? Quins d'aquests objectes empra la mare? Quins d'aquests objectes empra el pare? Quins podrien emprar homes i dones? Per què? Quines tasques fas tu i els teus germans i les teves germanes? Quines tasques podries fer tu? Quin color es representa més al gràfic? Per què? Quin color es representa menys al gràfic? Per què? A classe, quin ha estat el resultat?

També el professor o la professora podrà fer un esquema en què quedin representats tots els resultats d'aquesta activitat amb la finalitat d'utilitzar-se en qualsevol moment per complementar altres activitats.

Recursos bibliogràfics

AD. (1994). *El misterio del chocolate en la nevera*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 15. Madrid: Ministerio de Trabajos y Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer.

AD. (1994). *Familia y reparto de responsabilidades*. Madrid: Ministerio de Trabajos y Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer.

AD. (1992). *Protagonistas de Rosa y Azul. 100 libros para una educación no sexista*. Múrcia: Dirección General de la Mujer.

AD. (1984). *Roles femeninos, roles masculinos. ¿Ruptura o continuidad?* Navarra: Instituto de Promoción de Estudios Sociales.

AD. (2002). *El trabajo doméstico. Unidad didáctica en Educación Primaria*. Saragossa: Gobierno de Aragón.

ALCÁNTARA, R. (2003). *Qui ajuda a casa?* Saragossa: Baula.

COMISSIÓ INTERDEPARTAMENTAL DE LA DONA. (1993). *Educació amb igualtat*. Palma: Govern balear.

GONZÁLEZ HUELVA, P. (2004). *Corresponsabilidad=Compartir. Reparto de tareas y responsabilidades domésticas y familiares. Propuesta didáctica para el cambio de actitudes*. Madrid: Ayuntamiento de Alcobendas.

INSTITUTO NAVARRO DE LA MUJER. (2002). *Educación en igualdad para la igualdad*. Navarra: Gobierno de Navarra.

STEI-i. (2003). *Amb la paella, però sense el mànec. El treball domèstic, base invisible de l'economia*. Palma: STEI-i, Institut Balear de la Dona, Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears.

STEI-i. *Unitat didàctica per a una escola coeducadora*. Palma: STEI-i, Institut Balear de la Dona.

UGIDOS, S. (2000). *Mi padre es ama de casa. ¿Y qué?* Barcelona: Editores Asociados.

Vídeos

INSTITUTO ASTURIANO DE LA MUJER. *Incorporar a los hombres a las responsabilidades familiares*. [VHS. Vídeo. Instituto Asturiano de la Mujer.]

INSTITUTO ARAGONÉS DE LA MUJER. *Comparte: hombres y mujeres a partes iguales*. [VHS. Vídeo. Instituto Aragonés de la Mujer.]

INSTITUTO CANARIO DE LA MUJER. *Sorkunde*. [11 min. VHS. Vídeo. Instituto Canario de la Mujer.]

INSTITUTO DE LA MUJER. (1986-2003). *Anuncios en televisión*. [18 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

EMAKUNDE. (1999). *Proyecto Aukera. Talleres de intercambio de tareas y responsabilidades entre hombres y mujeres en el ámbito doméstico*. [20 min. VHS. Vídeo. Emakunde.]

EQUIPO DE COMUNICACIÓN Y ORIENTACIÓN EDUCATIVA. (1996). *¿Qué papel juegas tú?* [29 min. VHS. Vídeo. Equipo de Comunicación y Orientación Educativa, D.L.]

Esbrinem què fa cada un a casa...

1. Contesta:

- Quines dones hi ha a casa?

.....

.....

.....

.....

- Quins homes?

.....

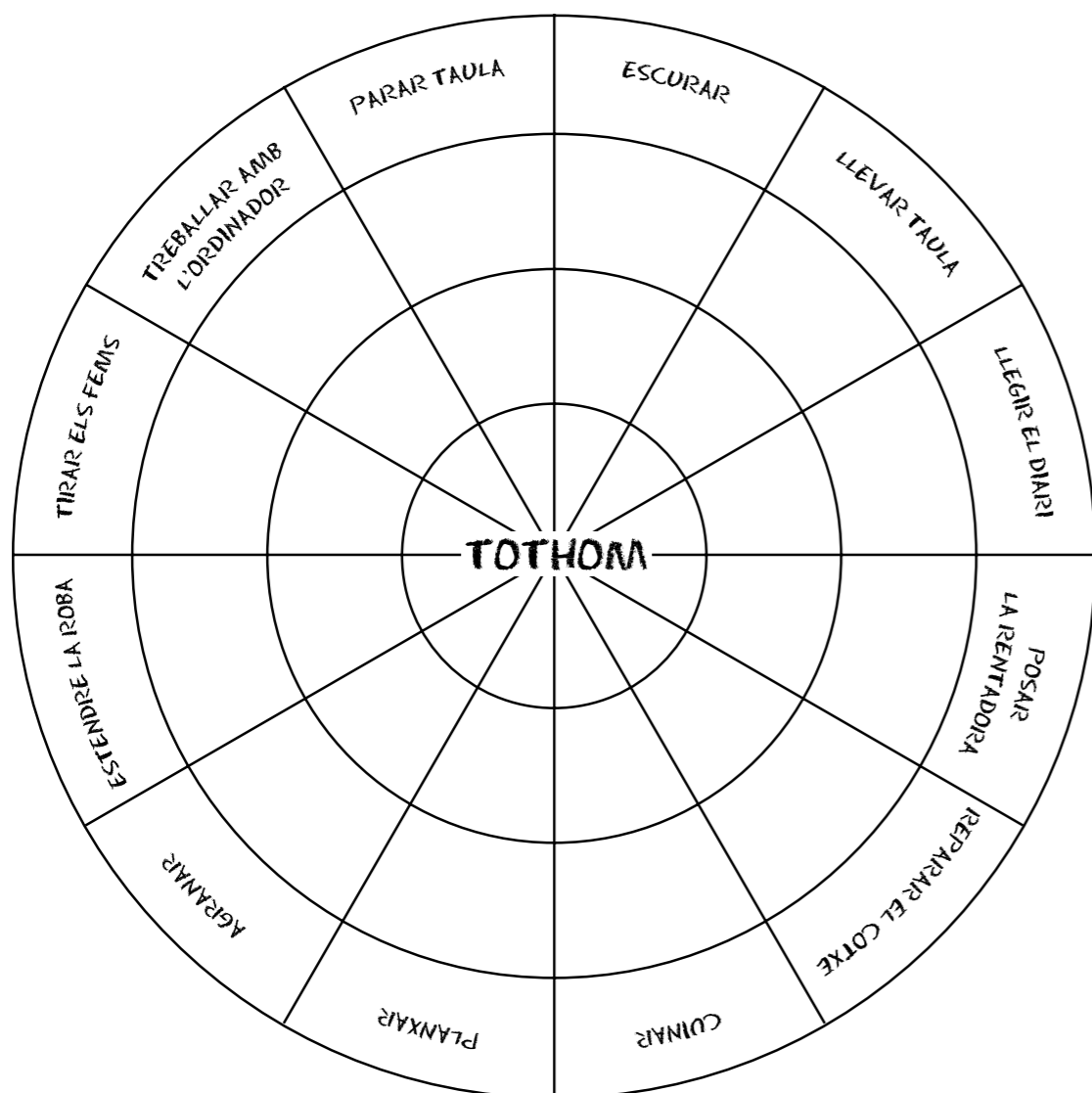
.....

.....

.....

Ara ompliu el gràfic que us repartirà el professor o la professora, el qual fa referència a com es reparteixen les tasques de casa. Assignau un color a cada un dels membres de la família.

☐ Tasques realitzades per	☐ Tasques realitzades per
☐ Tasques realitzades per	☐ Tasques realitzades per
☐ Tasques realitzades per	☐ Tasques realitzades per tota la família

Aquí teniu unes quantes preguntes que us ajudaran a omplir de colors el gràfic:

- Quines tasques fan les dones de la casa?
- Quines fan els homes?
- Quina diferència hi ha entre les que fan els homes i les dones?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Extraguem-ne conclusions...

2. Arribau a la conclusió final entre tota la classe contestant les qüestions següents:

- Quin color es representa més al gràfic? Per què?
- Quin color es representa menys al gràfic? Per què?
- A classe, quin color ha estat el majoritari?
- Quines tasques pots fer tu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Per acabar...

Reflexionau sobre aquesta frase:

**LES FEINES DE CASA SÓN RESPONSABILITATS DE TOTES
LES PERSONES QUE HI VIUEN.**

08 Imatge de societat

→ Objectius

- Disminuir la incidència de la violència de gènere i promoure una ciutat per a la no-violència.
- Reconèixer que els espais de realització d'homes i de dones tenen una valoració i un reconeixement social desiguals.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén identificar i avaluar situacions de violència i de coeducació en diferents àmbits socials. En aquesta activitat es representa una situació d'un carrer o d'un barri en què es mostren diferents escenes d'agressions tipificades vers la dona, així com escenes de coeducació, repartiment de tasques.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà el dibuix a cada alumne.
- L'alumnat haurà d'identificar totes les escenes representades mitjançant un nombre i haurà d'analitzar-les contestant les preguntes.
- Les preguntes són: Quines escenes hi ha? Com es manifesten? Qui són els protagonistes? Creus que en algunes escenes es podria canviar la persona que és protagonista? Quins tipus d'agressions hi ha?
- Per acabar, s'arribarà a la conclusió final.

Recursos bibliogràfics

AD. (1994). *Carpeta didáctica de Educación Afectivo Sexual. Educación Primaria (6-12 años)*. Canàries: Consejería de Educación, Cultura y Deportes, Gobierno de Canarias.

AD. (1994). *Carpeta didáctica de educación afectivo sexual. Educación Infantil (3-6 años)*. Canàries: Consejería de Educación, Cultura y Deportes, Gobierno de Canarias.

AD. (1999). *Materiales didácticos para la prevención de la violencia de género. Unidad didáctica para educación primaria*. Sevilla: Consejería de Educación y Ciencia. Junta de Andalucía.

BONAL, X.; TOMÉ, A. (1997). *Construir la escuela coeducativo. La sensibilización del profesorado*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.

HERNÁNDEZ MORALES, G. (2003). *Educar para la prevención de la violencia de género. Guía para el profesorado de educación infantil e primaria*. Pontevedra: Servicio Galego de Igualdade, Xunta de Galicia.

INSTITUT VALENCIÀ DE LA DONA. (1995). *Llibres per coeducar*. València: Institut Valencià de la dona.

INSTITUTO DE LA MUJER. (1997). *Cómo orientar chicas y chicos*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

JIMÉNEZ ARAGONÉS, P. (2002). *Materiales didácticos para la prevención de la violencia de género*. Palma: Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

MORATES, G. (1999). *Ella/Él*. Alacant: Epígrafa.

PORTIERRA, T. (1996). *El secreto de Sara*. Barcelona: Alba.

Vídeos

ASCHIJANDEN, BRIGITTE. (1987). *Pequeñas diferencias, grandes consecuencias. Chinchetas rosas*. [38 min. VHS. Vídeo. Grupo 9-Instituto de la Mujer.]

MEDUSA. *De tú a tú*. [14 min. VHS. Vídeo.]

PUEYO, JOAN. (1992). *Coeducación. Diferencias sin jerarquías*. [27 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer, Ministerio de Educación y Ciencia.]

SENDÓN, VICTORIA. (1989). *Tú también puedes elegir*. [24 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

Pòsters

Si ella cau, tot cau. Institut Balear de la Dona.

Coneguem de més a prop la imatge de la nostra societat...

1. Observau bé aquest dibuix:

• Ara apuntau en aquest quadre algunes situacions que heu vist que es representen en aquesta escena:

SITUACIÓ	
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

2. Amb relació al que heu observat, contestau les preguntes següents:

• Hi ha agressions en aquesta escena? Quines?

.....
.....
.....

• Contra qui s'adrecen les agressions que hi apareixen?

.....
.....
.....

• Ara, canvia el sexe de les persones que protagonitzen aquestes conductes. Creus que influeix en l'escena?

.....
.....
.....

En acabar l'activitat...

3. Segur que alguna persona de la classe s'ha trobat altres vegades amb escenes de carrer en què hi ha agressions. Exposau-les i comentau què hauríem de fer perquè no es produïssin.

.....
.....
.....
.....

09 La imatge al descobert

→ Objectius

- Identificar els diferents tipus d'agressions de gènere que hi ha en la societat i, especialment, a l'escola.
- Prendre consciència que qualsevol agressió, tant física com psicològica, és nociva per a qualsevol sexe.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén que els infants aprenguin a desenvolupar habilitats i conductes de cooperació envers les conductes violentes.

Les agressions poden ser tant físiques com psicològiques i es manifesten sovint a les escoles.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà una imatge que representa diferents agressions (un nin insulta una nina, un nin i una nina es barallen, un grup de nines xerren i uns nins hi van i els aixequen la falda, un nin dóna una empenta a una nina que mirava què feia, i el darrer dibuix és una nina que és rebutjada quan vol entrar en un grup).
- L'alumnat analitzarà i descriurà els diferents dibuixos que es representen en la imatge, en petits grups.
- Després, l'alumnat contestarà diferents qüestions per arribar a una conclusió. Aquestes preguntes són: Per què creus que es donen aquestes agressions? Les agressions que es representen a la imatge, són totes iguals? Per què? On veus la diferència? Si hi hagués problemes, optaries per aquesta solució? Quines solucions donaries? Quin sexe rep aquestes agressions? Per què? Quina conclusió podem extreure'n?

Recursos bibliogràfics

AD. (1999). *Materiales didácticos para la prevención de la violencia de género*. Vol. 3. Marimaguara.

ARRIBAS, M. (2001). *Programa Valor. Programa educativo de actitudes y valores socioafectivos para prevenir comportamientos violentos en el ámbito social y familiar*. Saragossa: Instituto Aragonés de la Mujer, Asociación Aragonesa de Psicopedagogía.

CONSEJERÍA DE SALUD Y SERVICIOS SOCIALES. (1999). *Programa de buenos tratos*. Logroño: Gobierno de La Rioja.

GRUPO DE TRABAJO DEL CPR DE GIJÓN. (2002). *Materiales para la observación y el análisis del sexismo en el ámbito escolar*. Gijón: Consejería de Educación y Cultura, CPR de Gijón.

HERNÁNDEZ DE FRUTOS, T.; CASARES GARCÍA, E. (2002). *Aportaciones teórico-prácticas para el conocimiento de actitudes violentas en el ámbito escolar*. Navarra: Instituto Navarro de la Mujer.

HERNÁNDEZ MORALES, G. (2003). *Educar para la previ-la violencia de xénero. Guía para o profesorado de educación infantil e primaria*. Pontevedra: Servicio Galego de Igualdade, Xunta de Galicia.

INSTITUTO DE LA MUJER. (2001). *Relaciona: Una propuesta ante la violencia*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 11. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Instituto de la Mujer.

JIMÉNEZ ARAGONÉS, P. (2002). *Materiales didácticos per a la prevenció de la violència de gènere. Unitat didàctica per a educació primària*. Palma: Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

LABBÉ, B.; PUECH, M. (2004). *La violencia y la no violencia*. Madrid: SM.

LAVIÑA, C. (2002). *Cuaderno de trabajo contra la violencia de género*. Madrid: Federación de Mujeres Progresistas.

Vídeos

SENDÓN, VICTORIA. (1989). *Vaqueros y Princesas*. [20 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer. Madrid.

Webs

<http://www.fundacionmujeres.es/prevencion.htm>

<http://www.mtas.es>

<http://www.fmujeresprogresistas.org>

Sovint a l'escola sorgeixen conflictes. A vegades un company o una companya ens agafa el lloc o les nostres coses; altres vegades pensam que el professor o la professora és injust/a; hi ha dies que creim que qualcú xerra de nosaltres per darrere...

1. Observa atentament el dibuix següent:

T'has fixat bé en tots els detalls?

- Encercla de color vermell tots els conflictes que hi trobes.

2. Ara, en petit grup, intentau contestar aquestes preguntes:

- Per què creus que es donen aquestes agressions?

.....

.....

- Les agressions que es representen en la imatge, són totes iguals? Per què? On veus la diferència?

.....

.....

- Quin sexe pateix aquestes agressions? Per què?

.....

.....

3. Cada un dels grups tria una de les situacions de conflicte que s'han trobat al dibuix. Intentau esbrinar què han pensat abans que es produís aquesta agressió.

.....

.....

.....

- Com podríeu haver solucionat aquest conflicte sense que aparegués la violència?

.....

.....

.....

Per acabar...

4. Després d'haver contestat aquestes preguntes, posau en comú les respostes de cada grup i contestau la qüestió següent:

- Quan apareix un conflicte, quina és la millor manera de solucionar-lo?

.....

.....

.....

10 Aquest cos és meu

→ Objectius

- Desenvolupar en els infants conductes i habilitats per poder dir no davant un abús de poder.
- Donar instruments per conèixer els diferents abusos de poder existents en la nostra societat.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén que l'alumnat pugui identificar diferents abusos i resoldre'ls amb les habilitats i les conductes correctes. Saber dir no és una de les formes correctes d'afrontar els abusos.

Es treballarà aquesta activitat a través de diferents cançons i contes.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà uns petits fragments de cançons per analitzar.
- Entre l'alumnat i el professor o la professora contestaran les preguntes que facilitaran l'anàlisi. Aquestes preguntes són: Quants tipus de besades hi ha? Quantes mans hi ha? Quines besades i quines mans fan la funció d'abusar dels altres? Quines donen respecte? En el tercer fragment, qui és la víctima i qui l'agressor? Quin tipus d'abús de poder exerceix l'agressor? Com se sent la víctima? Posa't al lloc d'ella; com reaccionaries? Què creus que hauria de fer?
- Per acabar, s'extraurà la conclusió final.

Se suggereix treballar el primer fragment en el primer cicle; el segon fragment, en el segon cicle, i el darrer, en el tercer cicle, a causa de la dificultat que tenen.

Recursos bibliogràfics

HERNÁNDEZ MORALES, G. (2003). *Educación para la prevención de la violencia de género. Guía para el profesorado de educación infantil e primaria*. Pontevedra: Servicio Galego de Igualdade, Xunta de Galicia.

INSTITUTO NAVARRO DE LA MUJER. (2002). *Educación en igualdad para la igualdad*. Navarra: Gobierno de Navarra.

JIMÉNEZ ARAGONÉS, P. (2002). *Materiales didácticos para la prevención de la violencia de género. Unidad didáctica para la educación primaria*. Palma: STEI-i

MASSIP, J.; MARTÍNEZ C. (2002). *Cien años de un mal sueño. Apuntes para despertar y salir del cuento*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

MEBES, M. (1994). *Ni un besito a la fuerza*. Madrid: Ministerio de trabajo y Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer.

Vídeos

LORENZO IZQUIERDO. (2003). *Habla*. [VHS. Vídeo. Mafilms]

Webs

<http://www.habla.4d2.net>

Música

La cançó d'**Andy y Lucas** *Las manos del mundo*.

La cançó de **Víctor Manuel** *El club de las mujeres muertas*.

Altres cançons: **Bebe**: *Malo, Ella*; **Merche**: *Abre tu mente*; **Def con Dos**: *Ellas denunciaron*; **Aspid**: *Flores deshojadas*; **Tatiana Bustos**: *Alicia va en coche*.

ACTIVITAT PER A 1r CICLE

Hi ha diferents maneres d'abusar de les persones i de fer-los mal. Amb aquesta activitat en coneixerem algunes i aprendrem a dir no, com a eina essencial per poder afrontar-les.

1. Formau petits grups i llegiu aquest fragment i, amb l'ajuda del professor o la professora, intentau esbrinar què ens volen dir aquestes línies.

*Hay besos de buenas noches.
Tiene cariño.[...]
Los besos son maravillosos
cuando te apetecen y dan sensaciones agradables.
Tú puedes escoger. Quizá quiera besarte
alguien que no te cae bien; entonces puedes decir NO.
O tal vez quiera que le des un beso
alguien que te cae bien. Pero si no te apetece
en ese momento, también puedes decir NO.*

Fragment de **Ni un besito a la fuerza**

2. Després d'haver llegit aquest fragment, contestau aquestes preguntes:

- Quants de tipus de besades apareixen?

.....

- Quins tipus de besades ens poden fer mal?

.....

- Coneixeu altres tipus de besades?

.....

.....

- Quin tipus de besades fas tu?

.....

.....

Una vegada contestades les preguntes entre tots, i amb l'ajuda del professor o la professora, extraurem una conclusió final del que hem entès amb **PODEM DIR NO!**

.....

.....

.....

.....

ACTIVITAT PER A 2n CICLE

Hi ha diferents maneres d'abusar de les persones i de fer-los mal. Amb aquesta activitat en coneixerem algunes i aprendrem a dir no, com a eina essencial per poder afrontar-les.

- 1. Formau petits grups i llegiu aquest fragment i, amb l'ajuda del professor o la profesora, intentau esbrinar què ens volen dir aquestes línies.

[...] Hay manos buenas.
Hay manos malas.
Manos que curan y manos que matan.
Manos que tocan mucho dinero.
Manos que sueñan poder tenerlo.
Manos que viven para el trabajo.
Y gente mala que las usa en el maltrato.
Manos que tocan guitarras de ensueño.
Manos que escriben libros y cuentos.
Así son las manos del mundo.
Que sin ir tan lejos te puedes encontrar.
Manos que con tu ayuda
Hay muchas personas que han de necesitar [...].

Fragment de la cançó Las manos del mundo d'Andy y Lucas

- 2. Després d'haver llegit aquest fragment, contestau aquestes preguntes:

- Quants de tipus de mans hi ha?

.....

- Quines donen respecte? Per què?

.....

- En aquest fragment hi trobes alguns tipus de fet violent? Quins?

.....

- Posau en comú les vostres respostes amb la resta del grup classe. Heu arribat tots a les mateixes conclusions?

.....

.....

.....

ACTIVITAT PER A 3r CICLE

Hi ha diferents maneres d'abusar de les persones i de fer-los mal. Amb aquesta activitat en coneixerem algunes i aprendrem a dir no, com a eina essencial per poder afrontar-les.

- 1. Formau petits grups i llegiu aquest fragment i, amb l'ajuda del professor o la profesora, intentau esbrinar què ens volen dir aquestes línies.

A las que se rebelan, no se callan,
las humildes y las mansas,
las que imaginan cosas imposibles,
el derecho a ser felices.
A las que viven solas pisoteadas,
las que ya no esperan nada,
a las desamparadas olvidadas,
a las que caen y se levantan.
Cuantas vidas humilladas,
cuantas lágrimas calladas,
lo más triste es la tristeza
en el club de las mujeres muertas [...].

Fragment de la cançó El club de la mujeres muertas de Víctor Manuel

- 2. Després d'haver llegit aquest fragment, contestau aquestes preguntes:

- De què tracta la cançó?

.....

- A qui creus que va dedicada?

.....

- Quins tipus d'abusos hi apareixen?

.....

- Com creus que se sent la víctima?

.....

- Què creus que hauria de fer la víctima davant els abusos?

.....

Aquesta cançó ens descriu fets i situacions que es produeixen quan hi ha violència contra les dones. A aquest tipus de violència l'anomenam violència de gènere.

- Segur que heu sentit parlar d'aquest tipus de violència altres vegades. On? Posau-ho en comú.

.....

.....

11 Som així

→ Objectius

- Enriquir l'autoestima i l'autoconcepte que pressuposa l'existència d'un clima de relacions de respecte mutu.
- Analitzar, conèixer i valorar les característiques més positives dels nins i nines.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén que l'alumnat conegui les seves característiques positives, ja que són les que enriqueixen l'autoestima i l'autoconcepte d'una persona.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà un full a cada alumne. L'alumnat haurà d'escriure el seu nom al full.
- Aquest full es passarà a la resta d'alumnat i aniran escrivint característiques positives i importants sobre l'alumne en qüestió.
- Acabada l'activitat, tot l'alumnat tindrà la seva definició feta pels companys. El professor o la professora, conjuntament amb ells, arribarà a una conclusió.

El professor o la professora també podrà optar per llegir les definicions de l'alumnat fent-les anònimes, i que la classe intenti esbrinar a qui corresponen les característiques escrites.

Proposam per al primer cicle que es treballi a través del dibuix. Cada alumne haurà d'elegir un company o una companya i l'haurà de dibuixar així com el veu. Després, contaràn com és el dibuix als altres companys i al professor o a la professora.

PER PODER ACTUAR AMB CONSEQÜÈNCIA,
HEM DE CONÈIXER COM SOM.

Recursos bibliogràfics

AD. (1995). *Llibres per coeducar*. València: Institut Valencià de la Dona.

AD. (1994). *Carpeta didáctica de educación afectivo-sexual. Educación Primaria*. Canàries: Consejería de Educación, Cultura y Deportes, Gobierno de Canarias.

ALCÁNTARA, J. A. (1990). *Cómo educar la autoestima*. Barcelona: CEAC.

CONSEJERÍA DE SALUD Y SERVICIOS SOCIALES. (1999). *Programa de buenos tratos*. Logronyo: Gobierno de La Rioja.

DAMON, E. (1995). *Gent de tota Mena*. Barcelona: Beascoa Internacional.

HEDE, M. (1997). *Miradas en el espejo*. Madrid: Anaya.

JIMÉNEZ ARAGONÉS, P. (2002). *Materials didàctics per a la prevenció de la violència de gènere. Unitat didàctica per a educació primària*. Palma: Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

TURÍN, A. (1988). *El ovillo blanco*. Barcelona: Lumen.

Pel·lícules

ARAU, A. (1992). *Como agua para chocolate*. [143 min. VHS. Vídeo. Mèxic. Aura Films.]

Podem trobar gent de totes les mides i de tots els colors. Totes les persones tenen una manera de ser: tenen coses bones i coses dolentes, no sempre pensam, actuam... al gust de tothom. Cada persona és com és. I cada una és una persona especial.

Vegem com ets tu...

1. En aquest quadre que et presentam al full següent has d'escriure el teu nom i l'has de passar als companys de classe per tal que hi apuntin les característiques positives que facin referència a la teva persona.

JO SOM AIXÍ...

2. Una vegada completada la llista, recull el full i intenta fer una descripció de com et definiries.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Creis que és veritat aquesta frase?

**HI HA TANTES PERSONES DIFERENTS EN EL MÓN
COM PEIXOS EN EL MAR I NÚVOLS EN EL CEL.**

(Extret de *Gent de tota mena*)

Comentau-ho a classe entre tots.

.....

.....

.....

.....

PER ALS MEUS COMPANYS I COMPANYYES SOM...

El meu nom és

Escriu les característiques positives importants del teu company o companya. Ajuda'l que conegui millor les seves qualitats.

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

9.....

10.....

12 El joc de rol

→ Objectius

- Reconèixer les conductes assertives, passives i agressives que es poden donar en la resolució de conflictes entre els diferents sexes.
- Dramatitzar els diferents personatges i conductes que es manifesten dins qualsevol problema envers la rivalitat entre sexes, i empatitzar-hi.
- Afrontar el conflicte a través del compromís i de la responsabilitat.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén que part de l'alumnat es posi en el lloc de l'altre i que experimentin respostes i reaccions que sorgeixen de determinades situacions que es donen entre les persones, especialment entre els homes i les dones.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora dividirà la classe en petits grups de tres alumnes cada un.
- El professor o la professora donarà un paper interpretatiu a cada component del grup per representar la situació en què es veuran reflectides les tres conductes esmentades.
- Quan el professor o la professora reparteixi els papers interpretatius tindrà en compte el sexe de cada protagonista per assignar-li el sexe contrari.
- Es donarà un temps perquè cada grup pugui representar el seu paper i demanar els dubtes que tengui.
- Finalment, l'alumnat analitzarà els papers representats i n'extraurà conclusions després de la representació de cada grup.

El professor o la professora podrà canviar els papers masculins i femenins pel sexe contrari per tal d'intensificar l'empatia entre l'alumnat.

També podrà decidir si en aquesta activitat donarà la situació i després a classe es treballaran els diferents papers o si donarà els papers per representar i l'alumnat haurà de cercar una situació per representar-los.

Amb la conducta assertiva es vol treballar la capacitat de reconèixer i de respectar els drets dels altres éssers humans sense renunciar als propis. Amb les conductes agressiva i passiva es pretén fer veure a l'alumnat que no actua com a referent positiu, però sí que suposen l'oportunitat de veure comportaments negatius i aprendre de la conducta assertiva.

Recursos bibliogràfics

AD. (1987). *Las habilidades sociales en la infancia*. Madrid: Martínez Roca.

AD. (1992). *Resolución de conflictos y educación*. Madrid: CCS.

AD. (1995). *Llibres per coeducar*. València: Institut Valencià de la Dona.

AD. (2004). *Laura y compañía. Mejor hablar que pelearse*, núm. 8. Barcelona: Salvatella.

AD. (2004). *Laura y Compañía. Pegant-se no s'entén la gent*, núm. 8. Barcelona: Salvatella.

CONSEJERÍA DE SALUD Y SERVICIOS SOCIALES. (1999). *Programa de buenos tratos*. Logronyo: Gobierno de La Rioja.

HERNÁNDEZ MORALES, G. (2003). *Educación para la prevención de la violencia de género. Guía para el profesorado de educación infantil e primaria*. Pontevedra: Servicio Galego de Igualdade, Xunta de Galicia.

INSTITUTO DE LA MUJER. (2001). *Relaciona: Una propuesta ante la violencia*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer.

JIMÉNEZ ARAGONÉS, P. (2002). *Materials didàctics per a la prevenció de la violència de gènere. Unitat didàctica per a educació primària*. Palma: Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

JUDSON, E. (2000). *Aprendiendo a resolver conflictos*. Madrid: Los Libros de la Catarata.

Vídeos

INSTITUTO DE LA MUJER. *La coeducación*. [20 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

PUEYO, JOAN. (1992). *Coeducación: Diferencias sin jerarquías*. [24 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer, Ministerio de Educación y Ciencia.]

El joc de rol...

1. Formau petits grups i representau amb els vostres companys i companyes aquesta situació que us presentam.

Però, per desenvolupar aquesta activitat, hauràs d'indagar entre els teus dots d'actor o actriu.

Ànims, i endavant!

AINA:

Fas quart de primària. Ets molt gelosa del que tens i deixes molt poques coses als teus companys, però, si t'ho demanen amb educació, normalment les deixes.

Ets impacient, tens un geni fort i ets agradable amb els amics.

TONI:

Fas quart de primària. Ets un nin que "passa de tot". Fas les coses sense motivació. Ignores les teves companyes i només jugues amb companys. Vas a l'escola perquè és una obligació i no tens gens d'interès a aprendre.

A l'aula tens un comportament correcte amb els teus companys, però passiu amb les companyes.

A vegades, quan no saps què fer, transformes aquesta passivitat en insults, empentes, acusacions incorrectes... cap a les teves companyes.

FRANCESCA:

Fas quart de primària. Ets una nina molt respectuosa amb tots els teus companys. Quan hi ha un problema entre els teus amics sempre intentes trobar-hi solució.

SITUACIÓ:

En Toni acusa la professora que n'Aina ha manllevat i ha fet malbé el material d'en Miquel, ja que li ha pintat el quadern i la motxilla. N'Aina s'ha enfadat molt perquè no és veritat. La professora no s'ha adonat del que passava i no sap a qui creure, ja que n'Aina té un temperament molt fort i podria haver-ho fet, i en Toni ha manifestat en certes ocasions conductes negatives cap a les seves companyes de classe, mitjançant acusacions incorrectes, insults... Imaginau com se sentirà na Francesca després d'haver-ho vist. I com se sentirà en Toni?

A partir d'aquesta situació, els infants s'enfronten amb un problema i reafirmen conductes que abans, a classe, no havien sorgit. La professora va trobar convenient parlar-ne i dedicar-hi unes quantes sessions.

Una vegada entrats en situació, intentau respondre les preguntes següents:

- Què es representa en aquestes escenes?

.....

.....

.....

.....

- Quin personatge has representat? Per què l'has triat?

.....

.....

.....

- Com t'has sentit representant el paper?

.....

.....

.....

Ara discutiu en grup...

2. Com creis que acabarà el petit enfrontament de classe? Quines conductes hauran demostrat els altres companys de classe?

.....

.....

.....

.....

.....

Per acabar...

Reflexiona sobre aquesta frase:

LA COMUNICACIÓ FACILITA LA RESOLUCIÓ DE CONFLICTES.

- Què vol dir?

.....

.....

.....

- Creis que és veritat?

.....

.....

13 Respectem-nos mútuament

→ Objectius

- Aconseguir l'acceptació de la diversitat i la no-discriminació entre sexes.
- Respectar les normes de classe.
- Aprendre actituds, normes i valors que formaran part del bon clima de l'aula i del bon estar en la societat.

→ Informació i orientacions

Aquesta activitat pretén que l'alumnat aconsegueixi un bon ambient d'aprenentatge a classe i de convivència a tota l'escola.

L'acceptació de les normes i de les actituds fa que les relacions entre els infants es caracteritzin pel respecte dels drets humans en relació amb els altres.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà quatre dibuixos definits amb una frase.
- L'alumnat haurà de contestar les qüestions que proposarà el professor o la professora. Aquestes preguntes són: Quines coses podem fer per tenir respecte als nostres companys? Dóna una solució a aquests quatre dibuixos. Has estat respectuós/osa alguna vegada? Respectes les normes de classe? Quines normes no respectes? Per què? Respectes igual les normes quan es tracta d'un company i quan és una companya?

L'alumnat donarà solució a cada dibuix.

Per acabar, i conjuntament amb el professor o la professora, hauran d'arribar a una conclusió.

Recursos bibliogràfics

AD. (1992). *Resolución de conflictos y educación*. Madrid: CCS.

AD. (1987). *Las habilidades sociales en la infancia*. Madrid: Martínez Roca.

BROWNE, N.; FRANCE, P. (1988). *Hacia una educación infantil no sexista*. Madrid: Morata.

CONSEJERÍA DE SALUD Y SERVICIOS SOCIALES. (1999). *Programa de buenos tratos*. Logronyo: Gobierno de La Rioja.

GRUPO DE TRABAJO DEL CPR DE GIJÓN. (2002). *Materiales para la observación y el análisis del sexismo en el ámbito escolar*. Gijón: Consejería de Educación y Cultura, CPR de Gijón.

INSTITUTO DE LA MUJER. (2001). *Relaciona: Una propuesta ante la violencia*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 11. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer.

INSTITUTO DE LA MUJER. (2001). *Educación en relación*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 6. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer.

LABBÉ, B.; PUECH, M. (2004). *La meva llibertat i la dels altres*. Barcelona: Cruïlla.

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA. (1990). *La coeducación*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

MORENO, M. (1993). *Cómo se enseña a ser niña. El sexismo en la escuela*. Barcelona: Icaria.

PIQUIN CANCIO, R.; RODRÍGUEZ HEVIA, G. (2003). *Guía de lectura de 'Oliver Buton es una nena'*. *Materiales didácticos para la coeducación en educación primaria*. Astúries: Instituto Asturiano de la Mujer.

STEI-i. (2001). *La Motxilla lila de la coeducació*. Palma: STEI-i, Institut Balear de la Dona, Conselleria de Benestar Social del Govern de les Illes Balears.

TOMÉ, A. (1997). *Materiales de coeducación*. Palma: Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

TURÍN, A. (1996). *Por una igualdad de sexos a través de la literatura infantil*. Salamanca: Fundación Germán Sánchez Ruipérez.

Vídeos

INSTITUTO DE LA MUJER. *La coeducación*. [20 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer.]

PUEYO, JOAN. (1992). *Coeducación: Diferencias sin jerarquías*. [24 min. VHS. Vídeo. Instituto de la Mujer, Ministerio de Educación y Ciencia.]

Què creus que passa en aquestes situacions...

1. Observa el dibuix i posa una creu a la casella que creguis que s'aproxima més a la situació que hi observes.

- És nova a classe.
- Ella no s'integra.
- No juguen amb ella, és una nina.

- Estaven enfadats.
- L'havia insultada.
- El nin rebutja la nina perquè no sap jugar a futbol.

- No li interessa el que diu na Marta.
- En Toni "passa" de la classe.
- Na Marta menysprea en Toni.

- El de na Margalida és el millor.
- Creu que pel fet de ser una nina té dret a fer malbé el material.
- Na Margalida deixa el material perquè creu que és la seva obligació.

• Discutiú en grup les vostres respostes.

.....

.....

.....

2. Contesta aquestes preguntes:

• Quines coses podem fer per tenir respecte als companys i companyes?

- Actuar amb sinceritat Escoltar Cooperar
- Altres.....

• Dóna solució a aquestes imatges.

.....

.....

.....

• Has estat respectuós/osa alguna vegada? Respectes les normes de classe? Quines normes no respectes? Per què?

.....

.....

.....

• Respectes igual les normes quan es tracta d'un company i quan és una companya? Per què?

.....

.....

Extraguem-ne conclusions...

3. Comentau entre tots el significat d'aquesta frase:

**ENS HEM DE RESPECTAR A NOSALTRES PER PODER
RESPECTAR ELS ALTRES.**

.....

.....

.....

14 Què en feim, de les emocions?

→ Objectius

- Valoració positiva d'igualtat, i respecte en les relacions amb les altres persones.
- Interpretar i rebre els sentiments i les emocions dels altres, i respondre-hi de manera adequada, desenvolupant actituds de col·laboració, d'ajuda, de cooperació i de respecte per la diversitat.
- Ensenyar l'alumnat a reconèixer i a identificar les seves emocions.

→ Informació i orientacions

Les emocions tenen un gran significat dins les relacions que mantenen els infants a l'escola. Per això, és important treballar-les dins l'aula, per afavorir situacions de cooperació, d'igualtat i de respecte cap a l'altra persona.

Aquesta activitat pretén identificar les diferents emocions que els nins i nines manifesten davant una situació.

Pautes que s'han de seguir:

- El professor o la professora donarà a l'alumnat una sèrie de dibuixos que representen diferents tipus d'emocions i un llistat dels diferents tipus d'emocions que hi ha.
- L'alumnat es dividirà en petits grups i haurà d'identificar cada dibuix amb el tipus d'emoció que li correspon.
- Finalment, se'ls donarà una sèrie de preguntes que es treballaran entre tota la classe per arribar a una mateixa conclusió.

Recursos bibliogràfics

AD. (1992). *Protagonistas de rosa y azul. 100 libros para una educación no sexista*. Múrcia: Dirección General de la Mujer.

AD. (1994). *Carpeta didáctica de educación afectivo-sexual. Educación Primaria (6-12 años)*. Canàries: Consejería de Educación, Cultura y Deportes, Gobierno de Canarias.

AD. (1997). *Técnicas y estrategias didácticas. Talleres de educación en valores*. Bilbao: Hegoa.

AD. (2003). *Unidades didácticas coeducativas II*. Astúries: Consejería de Educación y Ciencia.

BLANCO, N. (2001). *Educación en femenino y en masculino*. Madrid: Universidad Nacional de Andalucía, Akal.

BROWNE, N.; FRANCE, P. (1988). *Hacia una educación infantil no sexista*. Madrid: Morata.

DÍAZ AGUADO, J. (1997). *Las relaciones interpersonales en la escuela*. Barcelona: Ariel.

IBARROLA, B. (2003). *Cuentos para sentir. Educar los sentimientos*. Madrid: SM.

IBARROLA, B. (2004). *Cuentos para sentir. Educar las emociones*. Madrid: SM.

INSTITUTO ASTURIANO DE LA MUJER. *Guía de recursos para la coeducación*. Astúries: Instituto Asturiano de la Mujer.

MEBES, M. (1994). *Ni un besito a la fuerza*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer.

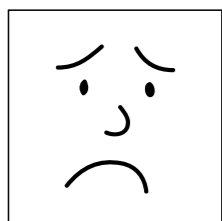
PIQUIN CANCIO, R.; RODRÍGUEZ HEVIA, G. (2003). *Guía de lectura de 'Oliver Button es una nena'*. Materiales didácticos para la coeducación en educación primaria. Astúries: Instituto Asturiano de la Mujer.

VALLÉS ARÁNDIGA, A.; VALLÉSTORTOSA, C. (1999). *Autoestima*. Alcoi: Marfil.

Què en feim, de les emocions?

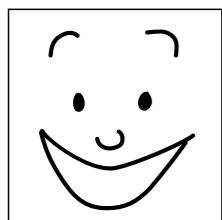
Aquí tenS diferents dibuixos i un llistat emocions. A veure si ets capaç de relacionar cada dibuix amb l'emo-
ció corresponent.

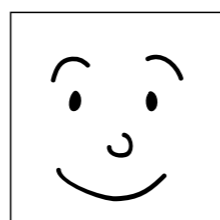
TRIST/A

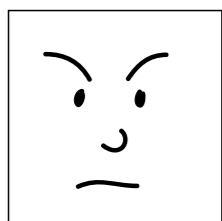
ESPORUGUIT/DA

ENFADAT/DA

RABIÓS/OSA

CONTENT/A

FELIÇ

Després d'haver unit aquestes emocions amb el nom, contestau aquestes preguntes juntament amb la
resta de la classe.

1. T'has sentit alguna vegada així?

• Trist/a: quan?

.....

• Enfadat/da: quan?

.....

• Content/a: quan?

.....

• Esporuguit/da: quan?

.....

• Rabiós/osa: quan?

.....

• Feliç: quan?

.....

2. Què passa quan se sent por, ràbia, alegria, etc.?

.....

.....

3. Hi ha hagut alguna situació que t'hagi fet sentir així?

SÍ NO

Quina?

.....

.....

EXTRAGUEM-NE CONCLUSIONS...

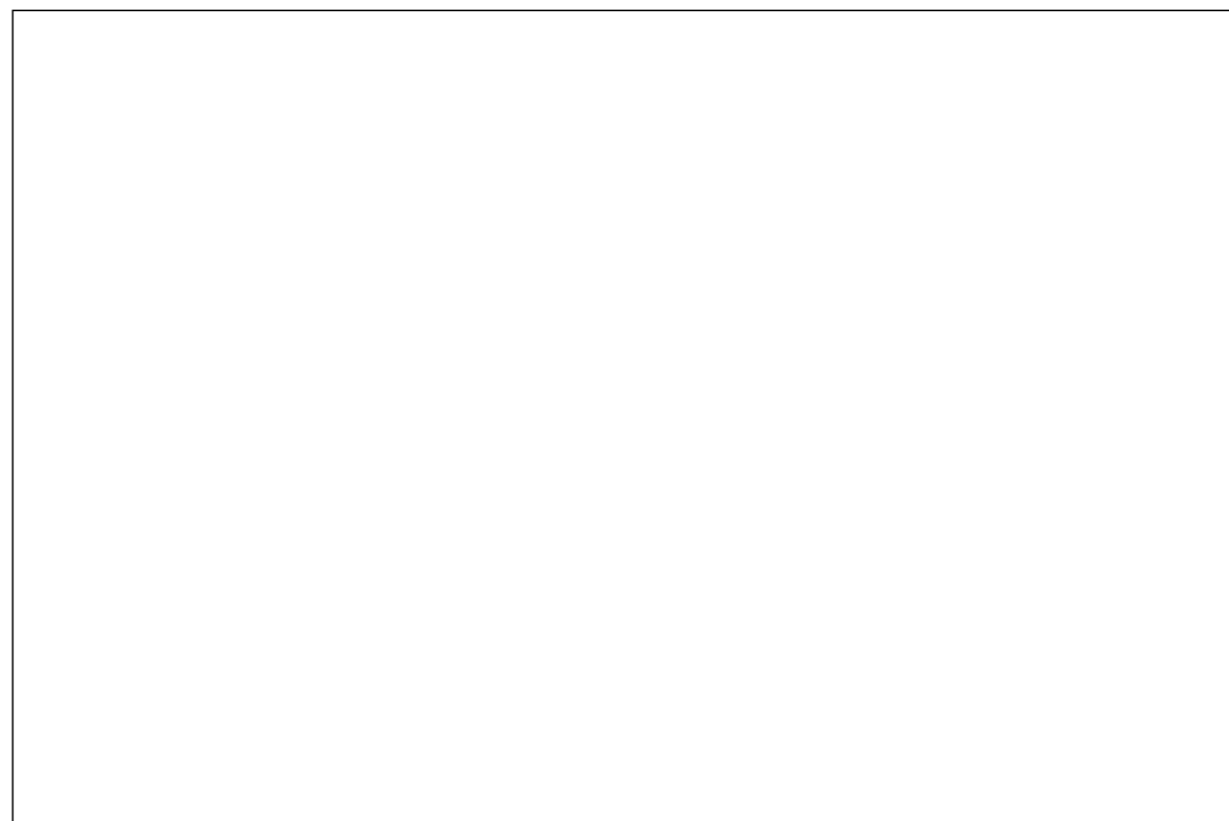
4. Creus que tothom expressa de la mateixa manera les emocions?

SÍ NO

5. Hi ha diferència entre els nins i les nines a l'hora d'expressar emocions?

SÍ NO

6. Fes un dibuix d'una situació en què et sentis bé

15 Davant un problema, cerquem la millor solució

→ Objectius

- Identificar i reconèixer les causes d'un problema o conflicte de gènere.
- Crear un clima positiu per donar solucions adequades al conflicte.
- Promoure el diàleg entre els nins i les nines i desenvolupar tècniques per arribar a un consens entre les dues parts.

→ Informació i orientacions

Amb aquesta activitat treballam els conflictes, interpersonals i socials, amb un exemple que es dona gairebé a tots els centres educatius.

Cal partir de la idea que, per resoldre un conflicte, hem de saber quin és el problema, per tal de poder trobar-hi la solució més adient.

Per a aquesta activitat el professorat ha d'adoptar una estratègia de diàleg constant, de manera que estimuli l'alumnat a cercar les possibles solucions al problema.

Per desenvolupar aquesta activitat us proposam distribuir la classe en quatre o cinc grups.

Treballam amb un cas hipotètic, en què l'alumnat ha de cercar i definir el problema, trobar-hi una solució i extreure'n una conclusió final mitjançant una sèrie de qüestions que hauran de respondre.

Recursos bibliogràfics

AD. (1987). *Las habilidades sociales en la infancia*. Madrid: Martínez Roca.

AD. (1990). *Guía para una educación física no sexista*. Madrid: Instituto de la Mujer, Ministerio de Educación y Ciencia.

AD. (1992). *Resolución de conflictos y educación*. Madrid: CCS.

AD. (2004). *Laura y compañía. Mejor hablar que pelearse*, núm. 8. Barcelona: Salvatella.

AD. (2004). *Laura y Compañía. Pegant-se no s'entén la gent*, núm. 8. Barcelona: Salvatella.

AD. (2002). *¡Deportes sin dudas de ningún género!*, Congreso Mujer y Deporte 2001. Bilbao: Diputación Foral de Bizkaia.

CONSEJERÍA DE SALUD Y SERVICIOS SOCIALES. (1999). *Programa de buenos tratos*. Logronyo: Gobierno de La Rioja.

GOROSMAGA AYESTARAN, E. (1996). *Mujer y Deporte*. Navarra: Instituto Navarro de la Mujer.

HERNÁNDEZ MORALES, G. (2002). *Tratar los conflictos en la escuela sin violencia*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 14. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Instituto de la mujer

INSTITUTO DE LA MUJER. (2001). *Relaciona: Una propuesta ante la violencia*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 11. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Instituto de la mujer.

INSTITUTO DE LA MUJER. (2001). *Prevenir la violencia: una cuestión de cambio de actitud*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 7. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Instituto de la Mujer.

INSTITUTO DE LA MUJER. (1999). *Elige tu deporte*. Cuadernos de Educación no Sexista, núm. 9. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Instituto de la Mujer.

JIMÉNEZ ARAGONÉS, P. (2002). *Materials didàctics per a la prevenció de la violència de gènere. Unitat didàctica per a educació primària*. Palma: STEI-i.

JUDSON, E. (2000). *Aprendiendo a resolver conflictos*. Madrid: Los Libros de la Catarata.

RODRÍGUEZ, C. (1998). "La igualdad desde la diferencia: la coeducación en la iniciación deportiva escolar". A: *Fundamentación de los contenidos en la educación física escolar*. Sevilla: Universidad de Sevilla.

VALLÉS, A.; VALLÉS, C. (1996). *Las habilidades sociales en la escuela. Una propuesta curricular*. Madrid: EOS.

VÁZQUEZ, B. (1993). *Actitudes y prácticas deportivas de las mujeres españolas*. Madrid: Instituto de la Mujer.

VÁZQUEZ, B. (1991). "La niña y el deporte: la motivación para el deporte y los valores de la niña". A: *Infancia y Sociedad*, núm. 10.

Vídeos

INSTITUTO VASCO DE LA MUJER. *Deporte. No lo dejes*. [VHS. Vídeo. Instituto Vasco de la Mujer, Diputación Foral.]

Davant un problema, cerquem la millor solució.

1. Llegiu aquesta situació:

Arriba una al·lota nova de primària.

Tot pareix que va molt bé. Els nins i les nines acullen na Paula com una més del grup. A l'esplai na Paula veu que els nins i les nines juguen separats, però no hi dóna importància i demana a un grup de nins companys seus si pot jugar a futbol amb ells; la resposta és no. Na Paula no ho entén i torna a intentar-ho una altra vegada, i la resposta torna a ser la mateixa, però aquesta vegada molt més agressiva que l'anterior. Na Paula no entén per què no pot jugar als jocs que juguen els seus companys, perquè ella se sent igual que ells.

Aquesta conducta dels nins ha afectat tota la classe. Ara, els nins i les nines són rivals a classe. No hi ha companyonia i, fins i tot, hi ha hagut alguna agressió dels nins contra les nines. El mestre ha de prendre una determinació davant aquesta situació i ha d'adoptar mesures.

Discuti en petit grup i contestau:

- Quin és el problema?

.....

.....

.....

- Quina és la causa que ha originat el problema?

.....

.....

.....

- Què fan els nins de la classe de sisè?

.....

.....

.....

- Per què ho fan?

.....

.....

.....

- Què pensaven els nins?

.....

.....

- Com se sent na Paula?

.....

.....

- Què creus que va pensar na Paula?

.....

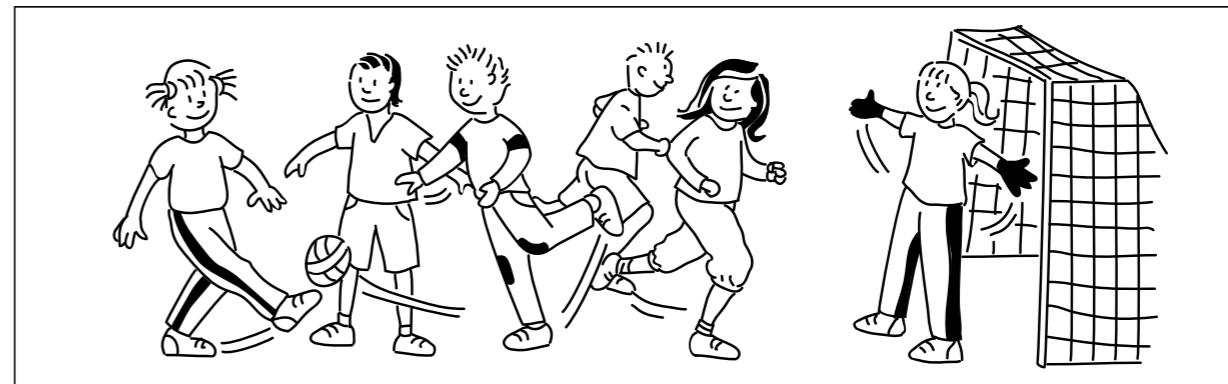
.....

- Posau-vos en el lloc de na Paula; com us sentiríeu?

.....

.....

2. Observa aquest dibuix:

- Què creus que ha passat?

.....

.....

Extragem-ne conclusions... Discuti en grup.

3. Què heu après d'aquesta situació? Us sol passar a la vostra escola?

.....

.....

.....